

govor kritikam, ki smo jih brali v listih o nekijh knjigah, ki so izšle v zadnjem času.

Ako so hospitacije del uradnih konferenc, potem zagovori proti kritikam v listih ne sodijo vanjo; ako pa so taki odgovori umestni, potem pa naj se učiteljstvo ne sili k hospitacijam na tak način, kakor se je to zgodilo. Zagovor je obsegal trditev, da so formulirani stavki, ki naj se mehaniško navadijo: »višek pedagogike«, ker na primer: 4. božja zapoved je tudi formaliran stavek; dvakrat dve je štiri — je tudi formaliran stavek. — O, Bog! o Bog!

Drugi del zagovora je pa veljal prof. Oroženu, ki pa ni bil navzoč. Že to dejstvo je velika netaktnost. Ker se je podpisal g. Orožen pod svojo kritiko s polnim imenom, bi mu moral g. nasprotnik dati priliko, da sliši, kako zavrača njegovo kritiko. Edina prava pot bi bila, odgovarjati javno, kakor je bila kritika javna.

Dasi je učiteljstvo po izvajanjih, ki jih je dne 21. pr. m. slišalo po hospitaciji, za nekaj časa dobilo vtisk, da sta Orožnovi knjigi »Zemljepis za meščanske šole« vsaj tako slabi, če ne še slabši, kakor kritikovane učne slike; vendar stoji danes v javnosti, da imajo učne slike precejšnje pomankljivosti. Izgovor, da imajo druge knjige tudi napake, pač ne opravičuje lastnih napak — ker vkljub temu »pomaranče vendar nikoli ne bodo rasle v Vipavi.« — Kdor je prepričan o resničnosti svojih trditev, se mu ni treba bati javnosti ter se zagovarjati pred učiteljstvom v trenutku, ko taisto ne sme govoriti! Koga napadati v njega nenavzočnosti, da se ne more braniti, to je tako malo dostojno in umestno, kakor bi bilo malo dostojno in umestno prisluškovanje pri vratih.

Vrhutega nam ne gre v glavo, da bi sl. c. kr. mestni šolski svet vabil učiteljstvo k takim sestankom, ako bi vedel, kaj se bo vršilo pri njih.

Ljubljansko učiteljsko učiteljstvo je pač že odraslo otroškim hlačicam, da bi take stvari mirno prenašalo, zato je ostro obsojalo to postopanje in ga bo tudi v bodoče.

Naj nikar nihče ne misli, da je ljubljansko — in vse ostalo učiteljstvo kopa plašne otročadi, ki se takoj poskrije po kotih, kakor hitro kdo zavzdigne roko! Zatorej pamet v roke in glave ne prepokoncu! Kdor ne gleda pod noge, se lahko izpodtakne in — pade.

O šolski higijeni z ozirom na kongres v Norimberku.

Pri letošnjem glavnem »Zavezinem« zborovanju poročal Fr. Kocbek.

Obče znano je pravilo, da le v zdravem telesu biva zdrava duša. Zaradi tega imajo učitelji dolžnost, da ne samo duševne sile in zmožnosti, nego tudi telesne posameznih učencev harmonično razvijajo.

Do novejšega časa so v tem oziru mnogo grešili, ker so vzgojo telesa na stroške duševne izobrazbe preveč zanemarjali.

Prvi, ki so že po svojem poklicu opozorili na omenjeno neskladnost vzgoje, so bili zdravniki, četudi so pedagogi in razna šolska oblastva dolgo časa nasprotovali njihovim prizadevanjem, oziroma so podcenjevali veliki namen telesne vzgoje.

Nestor in najodličnejši prvoborilec za uvedbo šolskih zdravnikov je dr. Cohn v Vratislavi (Breslau). Pred 40. leti

je našel v vratislavskih šolah veliko temo; zato si je neumorno prizadeval, da spravi v šole več svetlobe. V letih 1864. do 1866. je preiskal oči 10.000 učencev v Vratislavi ter je iskal vzroke kratkovidnosti, obenem pa predlagal nasvete, kako bi se oči ohranile zdrave. Enake preiskave drugod na 200.000 otrokih so dognale, da je kratkovidnost (myopie) najrazširjenejša šolska bolezen, ki se glede števila in kakovosti kratkovidnih z višjo kategorijo šol še stopnjuje. Množica teh velikih števil je govorila in v vseh kulturnih državah se je zbudilo občno zanimanje za vprašanje, kako vpliva šola na zdravje učencev. Nastala je mnogobrojna literatura o zgradbah šolskih poslopij, pri kateri so razen zdravnikov sodelovali tudi stavbeniki mojstri, šolniki in oblastva. Po dolgem odlašanju so na Nemškem in drugod razne vlade in mestni zastopi vendarle nastavili šolske zdravnike. Samo v Nemčiji imajo sedaj v 234 mestih že 676 šolskih zdravnikov.*) Zanimiv je dogodek v Vratislavi, kako nerazumno so postopali v zadevi šolskih zdravnikov. Tam se je leta 1886. ponudilo 572 zdravnikov, ki so hoteli v šoli prostovoljno in brezplačno delovati, a so bili odklonjeni z razlogom, da bi se po nadzorovanju šolskih zdravnikov zbudili le predsodki in nezaupnost v starših proti šoli.

Za blagor ljudstva vneti znanstveniki so že davno marljivo gojili občno higijeno, ki se razteza na ogromno področje. Na vseh velikih higijeničnih kongresih, začenši z onim v Genovi l. 1882., so bila v posebnih oddelkih predavanja in diskusije tudi o šolskohigijeniških vprašanjih. Zaradi tega vedno se razširjajočega področja in novo navršenih vprašanj ni bilo mogoče, da bi vse nagromadeno gradivo mogli temeljito preresetati in prebaviti.

Zaraditega so naravnim potom zavoljo nujne potrebe ustanovili društva za šolsko higijeno v Nemčiji, na Francoškem, Angleškem, Nizozemskem, Ogrskem, v Švici itd. Njih občna naloga je, da se mladi organizem ojači, vedno bolj razširjajoča se nervoziteta in prezgodnja onemoglost pa zabrani.

Resnične so besede prof. dr. Griesbacha, ki je rekel, da sta medicina in pedagogika najodkritosrčnejša zastopnika humanitete ter zasledujeta najvišji smoter človeškega hrepenenja, namreč da ohranita cvet naroda telesno in duševno zdravega.

Šolska higijena je postala samostalna specijalna znanost, katere delokrog je vedno širji in intenzivnejši, kar nam nepobitno dokazuje dotično velikansko slovstvo. Razen nebrojnih knjig in brošur, ki se vsako leto prijavljajo v raznih jezikih, izhajajo tudi strokovni listi. Prof. dr. Fr. Frisman v Curihu v Švici izdaja »Zeitschrift für Schulgesundheitspflege«, kateri list je ustanovil dr. L. Kotelmann v Hamburgu ter izhaja že 17. leto. Omenjeni list ima še prilogo »Der Schularzt«. Vsak mesec izide ena številka, letnik velja na leto 8 K.

Razen tega najznamenitejšega lista izdaja Vanselow časnik »Das Schulhaus«, prof. Griesbach v Mühlhausnu na Elzaškem pa »Gesunde Jugend« v 6. zvezkih na leto.

A tudi drugi listi, kakor: »Die Kinderfehler« Zeitschrift für Kinderforschung mit besonderer Berücksichtigung der pädagogischen Pathologie (Langensalza, 9 letnik), potem »Gesundheit« (Hygienische und gesundheitstechnische Zeitschrift, Lipsija, 29. letnik) ter »Werde gesund«

*) Koliko jih je pa v Avstriji?!

(Zeitschrift für Volksgesundheitspflege und Krankheitsverhütung, Erlangen) prinašajo med drugo stvarino šolsko-higijeniške članke.

Čehi izdajajo dva lista in sicer 1 znanstveni higijeniški in 1 popularno pisani list.

Na šolsko-higijeniškem polju je mnogo takih vprašanj, ki se dajo temeljito rešiti le po vsestranskih razmotravanjih v skupnih debatah dotičnih strokovnjakov. Pri tem nam je še upoštevati različni razvoj šolstva sploh v posameznih narodih. Da bi to tem lažje in uspešneje doznali, so sklicali razni strokovnjaki šolske higijene različnih narodov sporazumno »Prvi internacionalni kongres za šolsko higijeno«, ki se je vršil letos od 5. do 9. aprila v starem patricijskem mestu Norimberku, ki ne slovi samo zaradi znamenega »lija«, nego je eno najbolj naprednih mest, ki je že ogromne vsote žrtvovalo za povzdigo svojega šolstva. Zato pa ima tudi krasne šole z vsemi modernimi napravami, ki so najboljši dokaz, da bivajo tam vneti prijatelji in pospeševalci šolskega zdravstva. Vse to je bilo odločilno, zakaj so Norimberk izbrali kot kraj prvega kongresa.

Sklicatelji so razposlali širom sveta poziv na ustanovitev kongresa; njegovo nalogo so označili sledeče: Spoznavamo, da je glede higijeniške vzgoje treba že v mladosti metodiško postopati, da se zlasti v šoli mora telo dovršeno negovati, s čimer zabranimo duševni prenapor in oslabiljenje individualitete. Uspešen razvoj naroda se osigura v prvi vrsti le s tem, da se zdravje mladine posebno v šolskem času vsestransko ojači. S skupnim delovanjem narodov naloge in težnje šolske higijene bistveno olajšamo in pospešujemo.

Da bi se prvi internacionalni kongres posrečil, so ustanovili v raznih deželah komiteje v njega pospeševanje. Njih naloga je bila, da so izbirali govornike za kongres, vzpodbujali posameznike na šolsko higijenično razstavo ter nabirali gmotna sredstva, da odpošljejo na kongres tehnike, šolnike in zdravnike, ki bi pridobljeno znanje uporabili v domačih krajih v prid šole in mladine.

Oficijalna udeležba je bila nepričakovano velika, kakor še redkokdaj na kakem internacionalnem kongresu. Zastopanih je bilo 20 evropskih in neevropskih držav, in sicer s 56 komiteji, od katerih je pripadalo na 11 nemških zveznih držav 21 komitejev. Na Avstrijskem so se ustanovili deželni organizacijski odbori na Gornjem in Spodnjem Avstrijskem, na Češkem, v Galiciji, Šleziji, na Štajerskem, Tirolskem, Solnograškem in v Trstu.*) Druge avstrijske kronovine se za kongres niso brigale. Od evropskih držav nista v tej organizaciji zastopani Turčija in Italija, četudi sta poslali po 1 udeležnika.

Kongresa se je udeležilo okolo 1247 članov, ki so plačali po 20 mark članarine in dobili izkaznice, ter okolo 263 udeležnikov, ki niso imeli pravice glasovanja in so plačali po 5 mark.

Članov je bilo iz Prusije 144, Bavarskega 356, iz drugih zveznih držav Nemčije 121, tedaj iz Nemčije 621. Druge države so bile zastopane sledeče: Belgija 9, Bolgarija 4, Chile 3, Kuba 1, Dansko 9, Francija 9, Angleška 48, Nizozemsko 51, Japan 5, Italija 4, Luksenburg 3, Norvegija 5, Avstrija 322, Portugal 8, Rumunija 3, Rusija 60, Švica 26, Srbija 3, Španija 15, Turčija 1, Severna Amerika 11, Uruguay 1, Ogrska 19. Bila je torej družba iz vseh krajev sveta, vendar

*) Kje so ostale druge slovenske kronovine? Ali je med Slovenci glede zdravstva vse v uredu? Kje so srca?

se ni izkazalo nikako nasprotstvo narodov. Naj še tu omenim znamenite besede Sir Lander Bruntona, ki je izvoljen za prezidenta 2. kongresa, ki se vrši leta 1907. v Londonu. Ta je rekel: »Internacionalni kongresi so mostovi prijateljstva in pridobitve prometa, so sredstvo pobratimstva človeštva. Čimvečji je promet, tembolj bo izginila neprijaznost med narodi.«

Pokroviteljstvo kongresa je prevzel princ dr. med. Ludovik Ferdinand Bavarski. Za kongres je bil sestavljen poseben poslovni red. Zborovanja so bila plenarna in odsekova. Prva so se vršila 5., 7. in 9. aprila v gledališču Apollo, druga pa 5. popoldne, 6. ves dan, 7. popoldne in 8. ves dan.*)

Vsa potrebna obvestila so se objavljala v posebnem listu »Tagblattu«, ki ga je izšlo 5 števil, in sicer v nemškem francoskem in angleškem jeziku.

Po poslovniku je bil dopuščen vsak evropski jezik kot kongresni jezik, vendar se je zahtevalo, da predavatelji in udeležniki debat končno ponovijo svoj govor v nemškem, francoskem ali angleškem jeziku, ako so govorili v drugem jeziku. — V predsestvo so bili izvoljeni člani raznih dežel.

V plenarnih sejah so bili govori znamenitih zastopnikov najvažnejših kulturnih držav; čas govora je bil določen na 45 minut. K teh sejah so reševali tudi razne poslovne stvari.

V odsekovih sejah so govorili najprej določeni poročevalci po 30 minut, prosto oglašeni govorniki 20 min., govorniki k razpravi pa po 8 minut.

Dne 5. aprila je kongres otvoril princ Ludovik Ferdinand Bavarski. Pozdravne govore so imeli razni oficijalni zastopniki posameznih držav in korporacije. Posebno pozdravljeni so bili zastopniki Japana, Avstrije in Rusije. Prvi znanstveni govor je imel dr. Cohn iz Vratislave: »Kaj so zdravniki oči za šolsko higijeno storili in kaj imajo še storiti.«

Dne 7. aprila je govoril v plenarni seji dr. Axel Johannesen iz Kristijanije: »O stanju šolske higijene v Norvegiji«, dr. Le Gendre iz Pariza (francosko), dr. Sickinger: »Organisation großer Volksschulkörper nach der natürlichen Leistungsfähigkeit der Kinder« in znani higijeniški prof. dr. Knepe iz Prage »O odvrnitvi kužnih bolezni v šoli.«

Dne 9. aprila so govorili v skupni seji: dr. L. Liebermann iz Budimpešte »O nalogi in izobrazbi šolskih zdravnikov« potem dr. James Kerr iz Londona »O glavnih zahtevah, kako se imajo šole prezračevati« in končno dr. Skvorcov iz Harkova »O načelih vzgoje in izobraževanja iz higijeniškega stališča.«

Poleg plenarnih sej se je v 7 odsekih (ne pa v 11, kakor napačno poroča »Slovenski učitelj«) obravnavalo 153 vprašanj, med temi je bilo 32 referatov.

V skupini A se je razmotravala higijena šolskih sloopij, v skupini B higijena pouka in učilišč, v skupini C higijeniško poučevanje učiteljev in učencev, v skupini D telesna vzgoja šolske mladine, v skupini E bolezni in zdravniška služba v šolah, v skupini F posebne šole (Sonderschulen), v skupini G pa higijena šolske mladine zunaj šole, higijena učiteljskega osebja in različnosti.

Prekratek je čas, da bi vam naštel posamezna predavanja in omenil njih jedro. O tem bo gotovo prinesel »Potnik« obširno poročilo.

(Konec.)

*) V novem posloppju kraljeve industrialne šole.